

BERETNING

2011-2012

DET

DANSKE

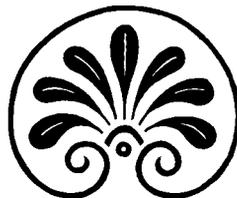
INSTITUT

I ATHEN

THE DANISH INSTITUTE AT ATHENS

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

**DET
DANSKE
INSTITUT
I ATHEN**

Beretning for perioden

1. januar 2011 til 31. december 2012

Indhold

2	FORORD
3	VEDTÆGTER
5	BESTYRELSE OG PERSONALE
6	ØKONOMI
7	FYSISKE RAMMER OG FACILITETER
9	BIBLIOTEKER
9	<i>Det Nordiske Bibliotek</i>
11	<i>Håndbogssamlinger og Nichebiblioteker</i>
11	<i>Samlinger og arkiver</i>
13	KULTUR OG FORMIDLING 2011-2012
28	FORSKNING
28	<i>Feltprojekter</i>
54	<i>Publikationer</i>
62	<i>Studierejser, kongresser, foredrag</i>
64	UNDERVISNING OG OPHOLD
65	<i>Gruppers besøg på Instituttet</i>
67	<i>Residerende forskere, kunstnere og studerende 2011-2012</i>

Forord

Forord

Det Danske Institut i Athen ønsker med nedenstående beretning på en gang at sige tak til og aflægge regnskab over for de ministerier, institutioner, fonde og mennesker, der i periode 2011-2012 har bidraget til, at Instituttet har kunnet opfylde sit formål, som det er nedfældet i Institutkets vedtægter.

Dette formål indfrier Instituttet dels ved at være et sted, hvor danske forskere, kunstnere og studerende får optimale muligheder for at arbejde og samle inspiration i frugtbart samarbejde med hinanden og med andre i et internationalt miljø, dels ved gennem konferencer, foredrag, koncerter, udstillinger og publikationer at præsentere dansk forskning, kultur og kunst for et græsk og et internationalt publikum.

Takket være sin centrale placering i Athen og sine smukke og funktionelle bygninger er Instituttet blevet et velkendt mødested for danske skoler og gymnasier, erhvervs- og handelsdelegationer og dansk/græske forskningsprojekter, således som det fremgår af beretningens dagbog. Instituttet låner med glæde sit store og velindrettede auditorium ud til andre forsknings- og kulturinstitutioner i Athen, der ikke er lige så begunstigede.

I 2012 blev samme auditorium endnu smukkere og inspirerende at opholde sig i gennem indvielsen af den danske kunstner Kristine Roepsdorffs totaludsmykning, en generøs gave fra Ny Carlsbergfondet.

I perioden har Instituttet forestået eller deltaget i 4 store feltprojekter: Udgravning af det antikke teater i Kalydon, Zea Harbour projektet, Huleprojektet på Pelion og de dansk- svensk- græske udgravninger i Chania. I alle tilfælde er arbejdet foregået i forbilledligt samarbejde med de græske myndigheder, hvad vi takker for.

Det er Institutkets håb, at beretningen om de mange aktiviteter, Instituttet deltager i eller er vært for, kan skabe opmærksomhed i Danmark og inspirere forskere, kunstnere og studerende til nye initiativer og projekter.

Bodil Due

Formand for bestyrelsen

Vedtægter

De foreløbige vedtægter for den selvejende institution, Det Danske Institut i Athen, blev officielt godkendt af Undervisningsministeren den 28. August 1992. I april 1997 overgik tilsynet med Instituttets virksomhed til Forskningsministeriet. De endelige vedtægter godkendtes af Forskningsministeren d. 8. januar 1999. Efterfølgende korte sammenfatning kan tjene som illustration af vedtægternes karakter og Instituttets virksomhed:

Instituttet er en almennyttig, selvejende institution, som har til *formål*:

- at bevare og videreudvikle de kulturelle bånd, der består og knyttes mellem Danmark og Grækenland – samt mere specifikt
- at fremme forskning, undervisning og kulturformidling inden for Grækenlands og Middelhavslandenes arkæologi, historie, sprog, litteratur, billedkunst, arkitektur og kulturtraditioner.

Følgende institutioner indstiller hver et medlem til instituttets *bestyrelse*: Undervisningsministeriet, Kulturministeriet, Forskningsministeriet, Udenrigsministeriet, Københavns Universitet, Århus Universitet, Syddansk Universitet, Nationalmuseet og Akademirådet. Endvidere er den til enhver tid siddende danske ambassadør i Athen, *ex officio*, medlem af bestyrelsen.

Direktøren ansættes af bestyrelsen. Aftale om direktørpostens besættelse og finansiering indgås mellem Nationalmuseet, Københavns Universitet, Syddansk Universitet og Århus Universitet og instituttets bestyrelse. Aftalen godkendes af Forskningsministeriet.

Instituttet følger i øvrigt de almindelige regler for statsinstitutioners virksomhed, og direktøren var i beretningsperiodens første år ansvarlig over for Undervisningsministeriet. Instituttet etableredes for en 5-årig forsøgsperiode. Ved dennes udløb, 1. april 1997, fik Det Danske Institut status af permanent institution under Forskningsministeriet.

Instituttet er i skrivelse af 7. marts 1992 af de kompetente græske myndigheder anerkendt som “The Danish Institute at Athens for Classical Studies, Archaeology and Cultural History”.

Bestyrelse og Personale

Instituttets bestyrelse bestod i 2011-2012 af formand Bodil Due (AU), Finn Jorsal (UvM), næstformand Per Kristian Madsen (NM), Vincent Gabrielsen (VM), Annette Rathje (KU), Veo Friis Jespersen (AR), Sanne Kofoed Olsen (KM), Poul Pedersen (SDU), Otto Schepelern (UM), Tom Nørring (Ambassaden i Athen).

I 2011 afholdtes 2 møder i bestyrelsen: 8. april i Athen og 25. november i København.

I 2012 afholdtes der 2 møder i bestyrelsen, 20. april i Athen og 23. november i København.

Instituttets personale bestod i 2011-12 af Rune Frederiksen, direktør; Sine Riisager, vicedirektør (indtil 31. juli 2012), Søren Handberg, amanuensis (fra 1. november 2012); Hanna Lassen, sekretær; Lone Gad, bogholder. Rengøringspersonale: Evangelia Tripoliti (H12), Johana Thanasi (H14 og H14A), Ioanna Triantou (P22).

Økonomi

Udgifter til instituttets drift afholdtes via årlige bevillinger fra Uddannelsesministeriet, Undervisningsministeriet, Aarhus Universitet, Syddansk Universitet, Københavns Universitet og Nationalmuseet. Kulturministeriet har ydet tilskud til kulturelle arrangementer efter ansøgning.

Instituttets projekter har i perioden 2011-2012 opnået *eksterne økonomiske tilskud* fra følgende sider: Carlsbergfondet, Ny Carlsbergfondet, Den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse, G.E.C. Gads Fond, Statens Humanistiske Forskningsråd, Konsul George Jorck og Hustru Emma Jorcks Fond, The Institute for Aegean Archaeology og *sponsorstøtte* fra Lundbeck Hellas, Maersk Hellas, Hempel Hellas, MD Foods, Carlsberg Bryggerierne og DPA Microphones.

Fysiske rammer og faciliteter

Ved oprettelsen i 1992 flyttede instituttet ind i lejede lokaler i Kavalotti 5 i Makryianni kvarteret. Den 2. april 1993 blev instituttets nye domicil, Herefondos 14 i Plaka indviet.

Instituttet råder pr. 31. december 2000 over følgende lokaliteter:

1. Ejendommen Herefondos 14 i Plaka. Anskaffet i september 1992, indviet 2. april 1993. Gave fra Carlsbergfondet.
2. Naboejendommen Herefondos 12, anskaffet i juni måned 1995 og ved hjælp af et rentefrit lån fra Undervisningsministeriet indrettet til gæstehus. Gave fra Carlsbergfondet.
3. Grundstykket Herefondos 14A (tidl. 16, beliggende bag Herefondos 14 og 12. Anskaffet i oktober 1996. Gave fra Carlsbergfondet.
4. Bevilling fra VELUXFONDEN af 1981 til opførelse af auditorium, 2 kontorer samt medierum på grundstykket 14A.
5. En lejet lejlighed, Parthenonos no. 22 (siden september 1999)

Følgende funktioner rummes i Instituttets kompleks i Plaka:

Herefondos 14, stue: reception med sekretær, håndbogssamling mv. 1. sal: direktørens kontor, håndbibliotek, møderum. Mezzanin: servicerum. 2. sal: køkken samt frokoststue.

Herefondos 14A, stue: Auditorium med plads til mellem 80 og 100 personer til foredrag, symposier, koncerter og udstillinger. Udstyret med multi-medie faciliteter og et flygel. 1. sal: kontorer for bogholder, vicedirektør samt arkiv.

Herefondos 12, stue: Instituttets projektrum ligger i ud mod gaden i underetagen. Det er primært beregnet til brug for instituttets arkæologiske projekter, med plads til litteratur, feltnotater, arkitektur- og udgravningsplaner samt billedarkiv. På første og anden sal er der indrettet tre lejligheder til forskere og kunstnere med længerevarende ophold i Athen.

Instituttet råder over håndbibliotek som er opstillet på 1. sal i Herefondos 14, i opholdsstuen i Herefondos 12.

Direktøren har i hele perioden boet i et lejet hus i Koukaki-kvarteret på sydsiden af Philopappos højen.

Biblioteker

Det Nordiske Bibliotek

Bygningen i Kavalotti 7, som rummer det Nordiske Bibliotek, stod færdig i juli måned 1995, hvor overførsel af bøger fra Det Svenske Institut blev påbegyndt. I september kunne biblioteket åbne for brugerne og den 20. oktober foregik den højtidelige indvielse under overværelse af tre undervisningsministre og en statssekretær fra de nordiske lande og undervisningsminister Georgos Papan-dreou fra Grækenland.

Bibliotekets personale omfatter en bibliotekar på fuld tid, Evi Charitoudi, en assistent på deltid, Vibeke Espholm Kourtovik, samt en rengøringsassistent på deltid. Omkostningerne dækkes via driftsbevillingerne fra Det Danske Institut, Det Finske Institut, Det Norske Institut og Det Svenske Institut.

Åbningstiderne for biblioteket er som følger: mandag til fredag: 09.00-19.00. Forskere og studerende fra de Nordiske lande kan få udleveret nøgle og elektronisk adgangskort således at man kan anvende biblioteket uden for de officielle åbningstider.

Bogbestand

- I 2011 var Nordisk Biblioteks bogbestand 28.239, hvoraf DIA har bidrag til erhvervelsen af 2.044.
- I 2012 var Nordisk Biblioteks bogbestand 29.500, hvoraf DIA har bidraget til erhvervelsen af 2.094.

Biblioteket Online

Der er adgang til bibliotekets online katalog via hjemmesiden www.norlib.gr.

På bibliotekets hjemmeside findes links bl.a. til de øvrige athenske arkæologiske institutters bibliotekskataloger.

I 2011 startede biblioteket abonnement på J-STOR og Thesaurus Linguae Graecae som således er til rådighed online for bibliotekets gæster.

Besøgende

- I 2011 registreredes 2.723 brugere af biblioteket, hvoraf ca. 1/3 var fra Danmark.
- I 2012 registreredes 2.871 brugere af biblioteket, hvoraf ca. 1/3 var fra Danmark.

Arkiver

The Calas Archive. Efter tilladelse fra Louisiana Museet blev tre breve givet i permanent udlån til Benaki Museet i Athen. Brevene indgår i Museets permanente udstilling omhandlende Grækenlands kunstneriske og kulturelle liv i mellemkrigstiden.

Ligeledes med tilladelse fra Louisiana fik The Museum of Contemporary Art of the Basil & Elise Goulandris Foundation på Andros et lån bestående af 10 fotos, breve og avisudklip til Museets udstilling *Approaching Surrealism*, som fandt sted i sommeren 2012.

The Dimitris Christodoulou Archive blev doneret til DIA i 2009 og kan konsulteres på Det Nordiske Bibliotek. DC var græsk digter, sangskriver,

dramatiker og forfatter.

Konferencer

Evi Charitoudi deltog i IFLA (*International Federation of Library Astions*) konferencen Helsinki i august 2012.

Desuden deltager Evi Charitoudi fra 2012 i organization og afvikling af den årlige bibliotekskonference i Athen: *International Conference of the Committee for the Support of Libraries*.

I 2012 støttede det Norske Institut konferencen økonomisk og direktør for Bergens Folkebibliotek Leikny Haga Indergaard holdt et succesfuldt indlæg.

Håndbogssamlinger og Nichebiblioteker

Ud over Det Nordiske Bibliotek har de nordiske institutter samlinger af standardværker og håndbøger, som bruges i det daglige arbejde. Endvidere opbygger Institutterne løbende nichebiblioteker (typisk litteratur fra og information om de enkelte lande).

I 2012 var bibliotekets bestand af nicheværker op mod 2.000 værker.

Samlinger og arkiver

Det Danske Institut har et antal danske kunstværker i depot fra bl.a. Ny Carlsbergfondet og har en mindre samling af kunst, der er blevet doneret eller erhvervet.

Instituttet har flg. arkiver i depot på Det Nordiske Bibliotek: Dimitris Christo-

doulou Arkivet samt Nicolas og Elena Calas Arkivet.

Instituttet modtog i 2011 en samling af afstøbninger af Minoiske og Mykenske segl, som en donation fra Dr. Erik Hallager, tidligere direktør for Det Danske Institut. Samlingen består af ikke mindre end 724 aftryk i modellervoks af hovedsageligt bagsider af Minoiske og Mykenske forseglinger.

Samlingen af aftryk af Minoiske og Mykenske forseglinger.

Kultur og formidling 2011 – 2012

2011

Torsdag d. 27. januar kl. 20.00

Litteratúraften med den danske forfatter Jens Christian Grøndahl.

Arrangeret af Den Danske Ambassade i samarbejde med Det Danske Institut.

14. – 18. februar

Kunstneren Augusta Atla benytter Institutets auditorium.

Mandag d. 28. februar

Københavns Universitet benytter Institutets auditorium.

Tirsdag d. 1. marts, kl. 19.00

Dansk-græsk forening låner Institutets auditorium til generelforsamling.

Torsdag d. 3. marts, kl. 19.00

Det Hollandske Institut låner Institutets auditorium til deres årsmøde.

Onsdag d. 9. Marts, kl. 19.00

"Between Polis and Chora: Danish investigations in Olbia and the Chersonesean chora." Foredrag på engelsk ved mag.art. Pia Guldager Bilde, lektor på

Aarhus Universitet, tidl. direktør for Danmarks Grundforskningsfonds Center for Sortehavsstudier.

Pia Guldager Bilde holder foredrag om Danmarks Grundforskningsfonds Center for Sortehavsstudier.

Søndag d. 13. marts, kl. 19.00

Gudstjeneste ved pastor Klaus Friisman.

Tirsdag d. 15. marts, kl. 10.00

Besøg af 3 skoleklasser (Borupgaard Gymnasium, Herlufsholm og Birkerød Gymnasium). Foredrag ved Ambassaden om Grækenlands økonomi. Derefter ved Rune Frederiksen om Athens demokrati i 5. og 4. årh. f.Kr. og det nye Akropolismuseum.

Tirsdag den 15. marts, kl.19.00 (til lørdag den 2. april)

Kunstudstilling – "*Greener on the other side*" - tværkunstnerisk projekt på galleri Kaplanon 5 i Kolonaki kvarteret i Athen. Malerier udstillet med musik og lydkunst, ved billedkunster Canuto Kallan og musiker og komponist Morten Carlsen. Åbningstider: Tirsdag, torsdag, fredag: 12-15 & 18-21. Onsdag & lørdag: 12-15. Søndag & mandag lukket. Fri entré.

Onsdag den 16. marts, kl. 19.00

"St. St. Blicher og den Græske Tragedie." Foredrag på dansk ved cand. mag. Helle Bie Frisman med efterfølgende forevisning af stumfilmen Præsten i Vejlbj (August Blom 1922), baseret på St. St. Blichers kriminal-novelle af samme navn fra 1829. Arrangeret af Den Skandinaviske Kirke i Athen i samarbejde med Institutet.

Fredag d. 18. marts, kl. 10.00 – 16.00

Kunstneren Augusta Atla benytter Institutets auditorium.

Mandag d. 21. marts

Besøg af Langkjær gymnasium.

Tirsdag d. 22. marts

"Athen/Attika I politisk/kulturhistorisk lys fra klassisk til romersk tid". Seminar ved lektor Christian Høgel og lektor Jesper M. Madsen, Syddansk Universitet.

Fredag d. 25. marts

”Athen/Attika I politisk/kulturhistorisk lys fra klassisk til romersk tid”. Seminar ved lektor Christian Høgel og lektor Jesper M. Madsen, Syddansk Universitet.

Lørdag d. 26. marts

Kunstneren Augusta Atla benytter Instituttets auditorium.

Tirsdag d. 29. marts

Kl. 9.30 -15.00. Det Tyske Arkæologiske Institut i Athen låner Instituttets auditorium til afholdelse af konferencen ”Geoservice”.

Onsdag d. 30. marts, kl. 10.00

Besøg af Gefion gymnasium. Rune Frederiksen holder foredrag.

Torsdag d. 31. marts, kl. 10.00

Besøg af Egå gymnasium.

Torsdag d. 31. marts, kl. 20.00

IOANNIS ALTAMOURAS –Across the Greek Borders.” Foredrag på engelsk ved Elisabeth Fabritius, seniorforsker og kurator Eleni Kypraiou. Arrangeret i samarbejde med Den Danske Ambassade i Athen i forbindelse med udstillingen ”Ioannis Altamouras – Marine Artist” på Benaki Museet.

Fredag d. 8. april, kl. 19.30

Årsmøde. Afholdes på det nye Akropolis Museum.

- Årsrapport med gennemgang af danske forskningsaktiviteter i Grækenland ved Instituttets direktør Rune Frederiksen. Musikindslag.
- "A Shortcut to Delphi. Indications of a Trackway from the Quarry St. Elias to the Temple of Apollo." Foredrag på engelsk ved professor emeritus arkitekt m.a.a. Gregers Algreen-Ussing.

Tirsdag d. 12. april, kl. 20.00

Koncert: Det danske ensemble Alpha Trio, bestående af blokfløjte, saxofon og

slagtøj, spiller musik af danske komponister fra det 20. og 21. århundrede og egne arrangementer af verdensmusik.

Mandag d. 18. april

Kl. 10 -13: Den Danske Ambassade i Athen benytter Instituttets auditorium.

Kl. 15: Kunstneren Augusta Atla benytter Instituttets auditorium til afholdelse af generalprøve på forestilling.

Mandag d. 2. maj

Den Danske Ambassade i Athen benytter Instituttets auditorium til ”Helse Seminar”.

Torsdag d. 12. maj

Det Canadiske Institut låner Instituttets auditorium til årsmøde.

Tirsdag d. 17. maj

Kunstneren Augusta Atla benytter Instituttets auditorium.

Onsdag d. 18. maj

Det Belgiske institut benytter Instituttets auditorium til deres årsmøde.

Torsdag d. 19. maj kl. 20.00

Visning af kunstvideo *Objet de Femmes* (Danmark 2011) ved billedkunstner Augusta Atla. Videoen bliver også vist i forbindelse med *Athens Video Art Festival* 20.- 22. maj i Technopolis i Athen.

Mandag d. 23. maj, kl. 20.00

"Renaissance Tragedy – a Greek or a Roman Revival?" Foredrag på engelsk ved dr.phil. Patrick Kragelund, direktør for Danmarks Kunstbibliotek.

Onsdag d. 25. maj, kl. 19.00

Bogpræsentation af ”*Greek City Walls of the Archaic Period, 900-480 BC. Oxford monographs on classical archaeology.* Oxford University Press, 2011. Forfattet af Rune Frederiksen.

Torsdag d. 26. maj kl. 21.00 - 22.00

Det danske jazzband Ibrahim Electric deltager i *European Jazz Festival* (Athen onsdag d. 25. maj til søndag den 29. maj). Festivalen er arrangeret af Athens Kommune og fandt sted i Technopolis i Athen.

Tirsdag d. 14 – fredag d. 18. juni

Lektor Troels Petersen fra Niels Bohr Institutet i København benytter Institutets auditorium.

Mandag d. 20. juni - fredag d. 8. juli

"En del af os." Udstilling af kunst lavet af danske voksne udviklingshæmmede. Arrangeret i samarbejde med Lysbroskolen (Silkeborg) og Kunstsolen for Voksne Udviklingshæmmede (København). Udstillingen vises før og samtidig med *Special Olympics*, som foregår i Athen.

Tirsdag d. 21. juni, kl. 20.00

"Art for Mentally Challenged Adults in Denmark: Methods, Means and Goals." Foredrag på engelsk ved Morten Christoffersen, leder af Kunst- og håndværksgruppen på Lysbroskolen.

Mandag d. 12. september, kl. 10.00

Besøg af Marie Kruses skole. Foredrag af Den Danske Ambassade og Rune Frederiksen.

Onsdag d. 21. september, kl. 9.30

Besøg af Nykøbing Falsters handelsskole og Vejen Gymnasium og HF.

Mandag d. 26. september, kl. 10.00

Besøg af Espergærde gymnasium. Rune Frederiksen holdt foredrag om antikke græske teatre.

Tirsdag d. 27. september, kl. 10.00

Dan Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Silkeborg Handelsskole i

Instituttets auditorium.

Torsdag d. 29. september, kl. 11.00

Rune Frederiksen holdt foredrag for Randers Statsskole i Instituttets auditorium.

Søndag d. 2. oktober, kl. 17.00 - 20.00

Dan Danske Ambassade i Athen låner auditoriet.

Tirsdag d. 4. oktober, kl. 10.00

Besøg af Københavns Tekniske Gymnasium "Sukkertoppen" (ca. 60 pers.). Sine Riisager holdt foredrag.

Onsdag d. 12. oktober, kl. 10.00

Besøg af Maribo Gymnasium. Rune Frederiksen holdt foredrag om Instituttets virke, Akropolis og bemaling af arkitektur og skulptur i antikken.

Torsdag d. 13. oktober

Kl. 10.00: Dan Danske Ambassade i Athen holdt foredrag for Esbjerg HTX

Kl. 11.00 - 11.30: Rune Frederiksen holdt foredrag for Nuuk Gymnasium.

Tirsdag d. 18. oktober, kl. 19.00

"The Staging of the Turk in European Theatre, illustrated by examples from the 17th, 18th and 19th centuries." Foredrag på engelsk ved teaterhistoriker dr.phil. Bent Holm, lektor på Institut for Kunst og Kulturvidenskab, Københavns Universitet.

Torsdag d. 20. oktober, kl. 19.00

"The Ottoman World and post-Imperial Networks in the Eastern Mediterranean reflected through the life of Bodosakis-Athanasiadis." Foredrag på engelsk ved dr.phil. Mogens Pelt, lektor ved Saxo-Instituttet, Københavns Universitet.

Onsdag d. 26. oktober, kl. 19.00

"Coping with Smyrna through Generations." Foredrag på engelsk ved cand.psych. Libby Tata Arcel, klinisk psykolog og lektor emerita, Københavns Universitet.

Libby Tata Arcel holder foredrag for et næsten fyldt auditorium.

Tirsdag d. 1. november, kl. 10.00

Besøg af 3 klasser fra Aurehøj gymnasium og Gentofte gymnasium. Rune Frederiksen holdt foredrag om Instituttets virke og det nye Akropolismuseum.

Onsdag d. 2. november, kl. 19.00

"Crusade and Public Communication in Europe 1650 – 1700." Foredrag på engelsk ved historiker, ph.d. Lars Bjørneboe.

Torsdag d. 3. november kl. 19.00

Den Danske Ambassade i Athen benytter Instituttets auditorium.

Onsdag d. 16. november, kl. 20.00

Præsentation af bogen *LM IB pottery – relative chronology and regional differences*. Monographs of the Danish Institute at Athens, Vol.11 1-2, redigeret af Thomas M. Brogan og Erik Hallager. Introduktion ved redaktørerne, efterfulgt af et foredrag på engelsk ved dr. Salvatore Vitale, Post doc., Università della Calabria: "Minoanization and Local Traditions on Kos during the Late Bronze Age I Period: The Evidence from the "Serraglio" and Its Significance."

Mandag d. 12. december, kl. 19.00

Julegudstjeneste ved pastor Klaus Frisman.

Onsdag d. 14. december, kl. 20.00

Julekoncert og -reception med den dansk/svensk/norske jazzband Magnus Hjorth Trio med forsangeren Mads Mathias. Arrangeret i samarbejde med de andre nordiske institutter i Athen (det Finske, Norske og Svenske Institut).

2012

Torsdag d. 12. januar

Besøg af Aegaleo Gymnasium.

Torsdag d. 19. januar, kl. 14.30

Den Danske Ambassade i Athen holder briefing for *European Asylum support Organisation* i Instituttets auditorium.

Fredag d. 27. januar – søndag d. 29. januar

The Architecture of the Ancient Greek Theatre. International konference Organiseret af Det Danske Institut i Athen i samarbejde med Chicago Universitet (Det Humanistiske Fakultet), Det Østrigske Arkæologiske Institut og Thessaloniki Universitet.

Lørdag d. 4. – søndag d. 5. februar

Seniorforsker John Lund, Nationalmuseet, lånte Instituttets auditorium til afholdelse af ”Keramik Workshop.”

Onsdag d. 8. februar, kl. 19.00

Det Svenske Institut i Athen låner Instituttets auditorium til afholdelse af arrangementet ”Tranströmerkväll”.

Torsdag d. 9. februar, kl. 19.00

Det Norske Institut i Athen holder årsmøde i Instituttets auditorium.

Fredag d. 17. februar, kl. 13.30-15.30

Den Danske Ambassade i Athen holder briefing for souschefer på Instituttet.

Tirsdag d. 6 marts, kl. 20.00

Aften gudstjeneste ved pastor Klaus Friisman.

Mandag, d. 12. marts, kl 10.00

Besøg af Odense katedralskole. Rune Frederiksen holder foredrag om Institut-
tets virke og Akropolis.

Tirsdag d. 13. marts, kl. 11.00

Besøg af Avedøre gymnasium og Birkerød gymnasium.

Mandag d. 19. marts

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Nørre gymnasium og
Horsens Statsskole. Rune Frederiksen holder foredrag om Instituttet.

Tirsdag d. 20. marts, kl. 19.00

Præsentation af bogen *Kalydon in Aitolia I – Reports and Studies. Danish/
Greek Field Work 2001-2005*. Monographs of the Danish Institute at Athens,
Vol.12, 1-2, redigeret af dr. phil. Søren Dietz og Maria Stavropoulou-Gatsi.

Introduktion ved redaktørerne, efterfulgt af et foredrag på engelsk ved Prof.
dr. phil Peter Funke, Münster Universitet: "Kalydon and the Cities of north-
western Greece. Political and urbanistic aspects."

Torsdag d. 22. marts, kl. 19.00 - ca. 21.00

"The Copenhagen Associations Project: a presentation of its aims and methods." Foredrag på engelsk ved Prof. dr. phil. Vincent Gabrielsen og

Vincent Gabrielsen og Stella Skaltsa præsenterer forskningsprojektet "The Copenhagen Associations Project" i Athen.

seniorforsker dr. Stella Skaltsa, The Copenhagen Associations Project, Saxo-Instituttet, Københavns Universitet.

Fredag d. 23. marts, kl. 19.00

Præsentation af bogen *The Ancient Harbours of the Piraeus – I.1. The Zea Shipheds and Slipways: Architecture and Topography*. Monographs of the Danish Institute at Athens, Vol.15, 1-2, forfattet af Bjørn Lovén & Mette Schaldemose med bidrag af B. Klejn-Christensen & M.M. Nielsen.

Introduktion ved hovedforfatteren dr. Bjørn Lovén, projektleder for Zea Harbour Project, efterfulgt af et foredrag på engelsk "The Piraeus and the Athenian Navy: recent archaeological and historical advances", ved Prof. dr. phil. Vincent Gabrielsen, Saxo-Instituttet, Københavns Universitet.

Tirsdag d. 27 marts, kl. 10.00

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Svendborg gymnasium og Virum gymnasium.

Onsdag d. 28. marts

Kl. 9.00: Rune Frederiksen holder foredrag for Høje Taastrup Gymnasium og Gladsaxe gymnasium.

Kl. 10.00: Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for 2 klasser fra Gladsaxe gymnasium og 1 klasse fra Høje Taastrup gymnasium.

Onsdag d. 18. april, kl. 16.00

Foredrag for Thisted gymnasium, Tørring gymnasium og Næstved gymnasium.

Onsdag d. 18. april, kl. 19.00

"Platons samlede værker i en ny dansk oversættelse." Foredrag på dansk ved ekstern lektor Christian Gorm Tortzen, Saxo-Instituttet, Københavns Universitet.

Fredag d. 20. april, kl. 20.00

Årsmøde.

- Årsrapport med gennemgang af danske forskningsaktiviteter i Grækenland i 2011 ved Instituttets direktør Rune Frederiksen. Afholdt på Akropolismuseet.

To af Kirstine Roepstorffs værker ophængt i Institutets auditorium.

Indvielse af ny udsmykning til Institutets auditorium lavet af den danske kunstner Kirstine Roepstorff og skænket af Ny Carlsbergfondet.

Onsdag d. 25. april, kl. 19.00

"Who Wrote Plato's Dialogues?" Foredrag på engelsk ved ekstern lektor Christian Gorm Tortzen, Saxo-Instituttet, Københavns Universitet.

Torsdag d. 26. april, kl. 14.00 – 15.00

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Risskov Gymnasium i Institutets auditorium.

Torsdag d. 3. maj

kl. 9.00 -12.00: Joukowsky/Getty seminar.

Kl. 16.00: Rune Frederiksen holder foredrag for 30 personer for præst Søren Hermansen med menighed fra Sorgenfri.

Fredag d. 4. maj, kl. 14.00 – 17.00

Joukowsky/Getty seminar.

Onsdag d. 9. maj

Det Canadiske Institut låner auditoriet til deres årsmøde.

Torsdag d. 10. maj, kl. 19.00 – ca. 21.00

"Plotinus and the Presocratics." Foredrag på engelsk ved dr. Giannis Stamatellos (post doc).

"The historiographical divide between Middle Platonism and Neoplatonism." Foredrag på engelsk ved lektor dr. phil. Leo Catana. Begge talere fra Center for Nyplatonisk Dydsetik, Københavns Universitet.

Mandag d. 14. – søndag d. 20. maj

Instituttets auditorium benyttes af deltagerne i en ekskursion arrangeret af danske universiteter.

Tirsdag d. 15. maj, kl. 14.00 – 17.00

Joukowsky/Getty seminar afholdes i Instituttets auditorium.

Torsdag d. 24. maj, kl. 9.30 - 14.00

Den Danske Ambassade i Athen låner Instituttets auditorium til briefing af EU-ambassadører.

Fredag d. 25. maj, kl. 22.00-23.00

Det danske jazzband Bévort 3 (Pernille Bévort, saxofon og vokal; Peter Hansen, bas; Janus Templeton, trommer) deltager i *European Jazz Festival* (onsdag d. 23. maj til søndag d. 27. maj). Festivalen er arrangeret af Athens Kommune. Sted: Technopolis, Pireos 100 (Gazi), Athen.

Onsdag d. 30. maj, kl. 9.00-12.00

Rune Frederiksen holder foredrag om Dionysosteatret efterfulgt af besøg i teatret for deltagerne i ekskursion arrangeret af Saxo-Instituttet, Københavns Universitet.

Torsdag d. 31. maj, kl. 9.00 – 11.00

Rune Frederiksen holder foredrag om Akropolismuseet efterfulgt af besøg på museet for deltagerne i ekskursion arrangeret af Saxo-Instituttet, Københavns Universitet.

Onsdag d. 13. juni, kl. 19.00 – ca. 21.00

"Aristotle and his afterlife." Foredrag på engelsk ved prof. ph.d. David Bloch og prof. dr.phil. Sten Ebbesen, Center for den Aristoteliske Tradition, Saxo-Instituttet, Københavns Universitet.

David Bloch holder foredrag om Aristoteles i auditoriet.

Onsdag d. 19. september, kl. 11.00

Den Danske Ambassade i Athen holdt foredrag for Vejen Gymnasium i Institutets auditorium.

Tirsdag d. 25. september, kl. 10.00

Den Danske Ambassade i Athen holdt foredrag for 3 gymnasieklasser i Institutets auditorium.

Torsdag d. 27. september, kl. 19.00

"Plato's late philosophy in the light of the Epinomis?" Foredrag på engelsk ved lektor, dr. phil. & M. Litt. Erik Ostenfeld, Aarhus Universitet.

Mandag d. 1. oktober, kl. 13.00

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Struer Statsgymnasium. Rune Frederiksen holder foredrag om DIAs virke.

Tirsdag d. 2. oktober, kl. 19.00

"When Early Man crossed the Mediterranean. Recent Palaeolithic Finds from the South Coast of Crete." Foredrag på engelsk ved professor Peder Mortensen, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier, Københavns Universitet.

Tirsdag d. 2. oktober, kl. 12.00

Det danske ensemble Psalmodie (kvintet med bl.a. vocal, cello, violin, bouzouki and percussion) spiller middagskoncert i musikbiblioteket i Athens koncertsal Megaro Mousikis. Arrangeret af Instituttet i samarbejde med *Music Library of Greece "Lilian Voudouri"*.

Torsdag d 4. oktober, kl. 20.00

Koncert med det danske ensemble Psalmodie på Instituttet.

Onsdag d. 10. oktober, kl. 11.00

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Ålborghus Gymnasium i Institutkets auditorium.

Torsdag d. 18. oktober

Kl. 14: Johannes Steenbuch benytter Institutkets auditorium.

Kl. 19: "Obsidian, Jade axes and Gold matrices from the New Carlsberg Glyptothek – Gaining new knowledge of the Greek Prehistory." Foredrag på engelsk ved Lasse Sørensen, Ph.d. studerende ved Danmarks Nationalmuseum, afdeling for dansk forhistorie.

Torsdag d. 25. oktober, kl. 20.00

Pastor Klaus Friisman holder filmaften i Institutkets auditorium.

Onsdag d. 31 oktober, kl. 19.00

"The Multiple Meanings of Water: archaeological and geological approaches to the Bronze Age Cultures on Santorini and Crete around 1600 BC." Foredrag på engelsk af dr. Walter L. Friedrich og dr. Annette Højen Sørensen, Aarhus Universitet.

Torsdag d. 8 november, kl. 19.00

"Illuminating the Cave: Chipped stone, Social Identity and Regionality in the Neolithic Ionian." Foredrag på engelsk af dr. Niels H. Andreasen, MSc, København.

Mandag d. 19. november, kl. 9.30

Besøg af University College Nordjylland. Rune Frederiksen holder foredrag om Instituttet og Akropolis.

Tirsdag d. 20. november, kl. 11.00

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for University College Nordjylland i Institutkets auditorium.

Lørdag d. 1. – mandag d. 3. december

Det Norske Institut i Athen afholder konference "Palmyrena: City, Hinterland and Caravan Trade between Orient and Occident" i Institutkets auditorium.

Torsdag d. 6 - søndag d. 9. december

FOKUS FORTIFIKATION. International konference om befæstningsarkitektur i Antikken. Organiseret af det tyskbaserede forskningsnetværk Fokus Fortifikation i samarbejde med Instituttet og Det Tyske Arkæologiske Institut i Berlin.

Tirsdag d. 11. december

Pastor Klaus Friisman afholder gudstjeneste i Institutkets auditorium.

Torsdag d. 13. december, kl. 19.30

Nordic Christmas Concert. Julekoncert med Himmerland i Institutkets auditorium. Arrangeret i samarbejde med Det Norske Institut i Athen, Det Svenske Institut i Athen og Det Finske Institut i Athen.

Forskning

Feltprojekter: Et antal feltprojekter under Instituttet har været aktive i perioden 2011-2012. Projektlederne Niels Andreasen, Rune Frederiksen, Søren Dietz, Erik Hallager og Bjørn Loven har indleveret de skriftlige rapporter nedenfor, som også er blevet afrapporteret i foredragsform af Instituttedts direktør Rune Frederiksen i april 2012 og 2013.

Kalydon

Udgravningen af det Antikke Teater i Kalydon, juni – juli 2011 og 2012

I sommeren 2012 afsluttede de græsk-danske udgravninger den anden sæson med fokus på det antikke teater i den antikke græske by Kalydon i Aitolien i Vestgrækenland (Fig. 1). Projektet er et samarbejde mellem det 36. Eforat for Forhistorisk og Klassisk Arkæologi i Mesolonghi og det Danske Institut i

Athen, ledet af Rune Frederiksen og eforen Olympia Vikatou. Målet er en fuldstændig udgravning af teatret, udført over tre sæsoner efterfulgt af en publikation af bygningen i monografisk form.

Fig. 1. Det antikke Kalydon med de vigtigste bygninger indtegnet.

I 2011-2 blev der foretaget udgravninger stort set overalt i teatret (sammenlign Fig. 2 og 3): Det øvre vestlige hjørne af *koilon* (området for tilskuerpladserne), *koilons* østlige fløj, flere steder i *orchestra* (den åbne flade plads mellem *koilon* og scenebygning) i den vestlige *parados* (indgang mellem *koilon* og scenebygning) og den vestlige rampe, i *proskenion* (understruktur for scenegulvet foran scenebygningen) og scenebygningen, i et område bag (syd for) scenebygningen og endelig i den østlige del af scenebygningen. I omfang er der tale om at et område på 700 m² er blevet åbnet, og hvor man enten afrensede teatrets for-

Fig. 2. Teatret i Kalydon før 2011 kampagnen.

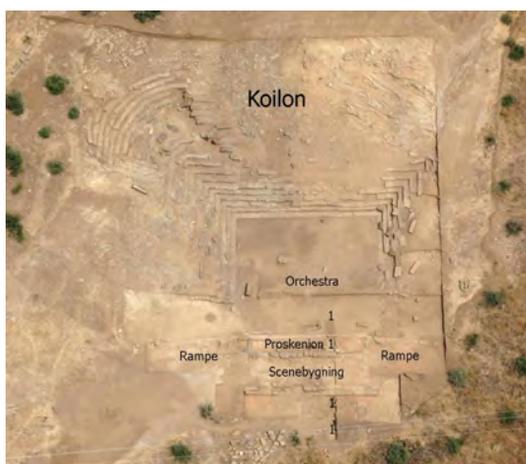

Fig. 3. Teatret i Kalydon efter 2012 kampagnen.

skellige frilagte hovedstrukturer eller frilagte grundfjeldet. Denne rapport fremlægger projektets fund i henhold til teatrets strukturelle dele: *Koilon*, *orchestra* og scenebygning.

Koilon

Arbejdet fortsatte med at forsøge at identificere afgrænsningen af den vestlige del af *koilon* ved at fjerne den akkumulerede jord på det skrånende bygningsværk. Arbejdet i dette område var vanskeligt og tidskrævende på grund af det

skrånende terræn, men det var dog muligt at åbne og færdiggøre fire *trenches* (udgravnings-grøfter) i dette hjørne. Afgrænsningen af Koilon blev ikke fundet. Derimod blev der fundet flere sædetrin, der fortsatte opad og udad i nordlig og vestlig retning, hvilket enten betyder at teatrets sædderækker har fortsat til en bestemt men for os indtil videre ukendt højde eller at koilon har været en struktur, der har tjent et dobbelt formål; både som teater og som en adgang med trin til helligdomsområdet for Artemis lige ovenfor. En større del af rækkerne i dette øverste område er konstrueret af mindre sten, snarere end af monolitiske stenblokke, som er normen længere nede i koilon. Da sæderne konstrueret af mindre sten for en stor dels vedkommende er ødelagte, er de vanskelige at udgrave og identificere.

Nyt i forhold til 2011-kampagnen er åbningen af udgravningssnit i den østlige del af koilon, præcis på det punkt, hvor sæderne fra den østlige del og den centrale del af koilon mødes (Fig. 3). Rækker med stenblokke, der stadig befinder sig på deres oprindelige plads, blev afdækkede og sædedesignet er her som forventet det samme som i den vestlige del: De første ni rækker af sæder mødes i en 90° vinkel og fra den tiende række opad, mødes rækkerne i en kurve. Hele den centrale vestlige del af koilon er nu udgravet og det er muligt at undersøge forskellen mellem bevarede rækker og grundfjeldet ovenover, som blev frilagt i 2011, og hvor beviser for sæder ikke er helt entydige. Det præcise punkt, hvor disse to områder mødes, viser en indikation på sæder som kan være blevet konstruerede oven på grundfjeldet, men dette skal undersøges nærmere. Koilon er mindre velbevaret i den østlige del, eftersom grundfjeldet må have været suppleret med et opbygget fundament til støtte for sæderækkerne. Denne opbyggede del, synes delvist at have kollapsede og delvist at være blevet ødelagt pga. vejarbejde udført på den gamle vej, der ledte tværs over teatret. Arbejdet i de påbegyndte udgravningssnit i øst-delen blev standset da de afslørede et stenlag, som formentlig er fundamentet og fyldet, hvorpå sæderne og sædefundamenterne hvilede.

Udgravning i den vestlige parados afdækkede den såkaldte vestlige *analemma* (støttemur der holder sæderækkerne på plads fortil). Den synes ikke at have været bygget til en dybde der overtiger mere end en eller to blokke, og stenblokkene er ikke bearbejdet så de kunne lægges tæt op ad hinanden. Dette betyder, at det ikke har været hensigten at muren skulle fungere som støttemur, hvilket faktisk stemmer med observationen at grundfjeldet ligger højt i denne del af koilon. Det er snarere tilfældet at muren var et forsøg på at leve op til formelle arkitektoniske og æstetisk normer for hvordan teaterbygninger skulle konstrueres. Den østlige analemma er endnu ikke blevet klart identificeret, hvilket formentlig betyder at den er helt forsvundet eller måske aldrig eksisterede på denne side. Det sidste er dog ikke sandsynligt, da koilon på denne side var bygget op på fyld og derfor behøvede en støttemur, som altså kun er identificeret på den anden side, den vestlige, hvor den paradoksalt nok ikke var (konstruktionsmæssigt) nødvendig.

Vi kan tilføje følgende til de generelle observationer fra 2011-delen af denne rapport: Det grundlæggende design af sæderækkerne, de første ni talt fra or-

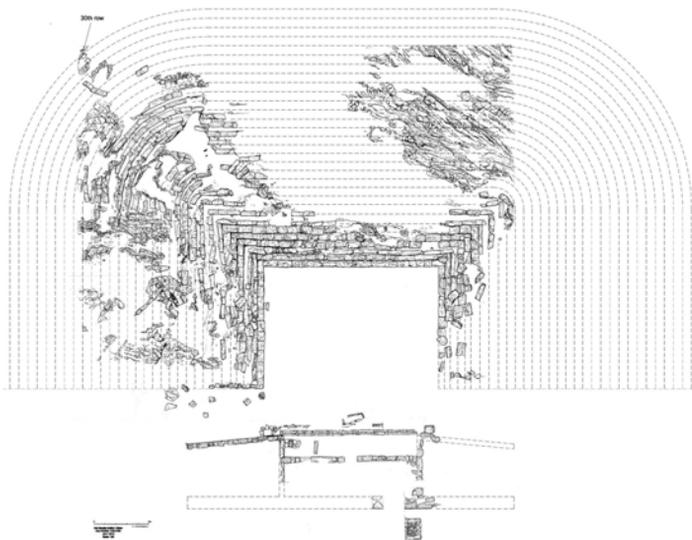

Fig. 4. Teatret i Kalydon efter 2012 kampagnen, tegnet af arkitekt Nikos Hatzidakis

chestra og opad, danner en Π -form (Fig. 4). Sæderækkerne afsluttes af parodosmurene mod syd i begge sider af anlægget. Sæderækkerne er konstrueret fortrinsvis af monolitiske tilhugne blokke, som er brudt til forskellig tykkelse og tilhugget ønskede dybde og bredde. Blokkene er sammenføjet på forskellige vis, men for det meste i 90° vinkler. Sæderækkerne varierer stærkt i længde, mens de andre dimensioner er mere stabile, mellem 35 cm høje og 60 cm dybe. Der er indtil videre ikke nogle spor af trapper eller andre inddelinger af koilon.

Orchestra

Et prøve-grøft (Fig. 3 no. 1) på 1 x 14 meter, nedgravet tværs over scenebygningen, muliggjorde vigtige observationer for konstruktionen af orchestra. Grøften løb fra ca. 2 m nord for proskenion og videre gennem scenebygningen langs teatrets nord-sydlig akse. Det var muligt at udgrave ned til grundfjeldet, som blev nået ved en dybde af ca. 2 meter fra overfladen, som er det niveau der ca. svarer til orchestraets antikke niveau.

To lag af runde flodsten blandet med jord og meget lidt keramik skiftende med lag af fin mørk sandet jord, blev identificeret, og den bedste forklaring på de to stenlag er, at de udgør to forskellige faser af fundamentet for orchestra området. Det nederste lag repræsenterer den oprindelige fundering, det andet og øvre lag en forhøjelse af teatrets grundflade i relation til den første fase.

Scenebygning

Udgravningskampagnen 2012 afdækkede betydelige rester af scenebygningen (Fig. 3 og 4). Det står nu klart, at scenebygningen havde et proskenion i Jonisk stil med ramper på begge sider. Af proskenion, som oprindeligt bestod af 10 halvsøjler, er stylobatet fuldstændigt bevaret. Rhombe-formede dyvel-huller indikerer halvsøjlernes placering. Der blev fundet adskillige fragmenter af halvsøjlerne, både fra baser, søjleskafter og kapiteller. Paralleller indikerer, at

de kan være fremstillet i det 4. årh. f.Kr.

Scenebygningen er et rektangulært rum syd for proskenion (Fig. 3) og den er konstrueret af blokke af den samme sandsten som den anvendt til koilon, formentlig brudt på stedet; der er mindre stenbrud overalt i området, og flere indenfor få hundrede meter fra teatret. En anden type sten er brugt til proskenion og til andre arkitektoniske elementer, som endnu ikke er klart identificeret. Denne sten er en meget grovkornet og porøs kalksten, nem at bearbejde, som derefter er blevet beklædt med stuk. Den bløde grove kalksten synes ikke at være lokal og må derfor anses for at være importeret.

Den vestlige rampes nordlige mur, som allerede blev identificeret i 2003, er meget fint udformet de steder, hvor den anses for at have været synlig dvs. mod koilon. Muren er næsten ni meter lang og ved dens begyndelse, i den vestlige ende, blev en 1m lang blok af hvid kalksten fundet *in situ* på toppen af muren. Også her, mod den vestlige ende tilspidses muren og denne hældning, selvom det kun er de lavere rækker der er bevarede, synes at afspejle rampens oprindelige hældning. Enden på den vestlige rampe mod øst, hvor proskenion begynder, er foreløbig udregnet til at være ca. 3 meter høj. *Proskenion* var formentlig 2,5 meter højt og hvis udregningen af rampens højde, der hvor den møder proskenion er korrekt, var entablementet over proskenion 50 cm højt, da rampen nødvendigvis må ha ledt direkte op til *logeion* (scenegulvet over proskenion). Mod slutningen af sæsonen 2012 identificerede vi den østlige rampes nordlige mur og resterne af, hvad der sandsynligvis har været fyldt til den førnævnte rampe.

Den førømtalte scenebygning, bevaret umiddelbart syd for og parallelt med proskenion, blev først frilagt i hele sin grundplan i 2012. Scenebygningen er ca. 4 meter bred og lige så lang som *proskenion* og den er meget velbygget, af fint udhuggede stenblokke, med forarbejdede flader både udadtil indadtil.

Vi forstår på nuværende tidspunkt de grundlæggende principper i Kalydon teatrets arkitektur. Teatrets plan synes nu at være klar (Fig. 4), og hvad der er tilbage er udgravninger for at forstå konstruktionen af de enkelte elementer, særligt den østlige del af *koilon* og scenebygningen, samt deres datering.

Alle genstande udgravet i de to kampagner blev registreret og vi formåede at tage initiativ til særlige studier for at forberede publikationssæsonen 2014. I alt betyder det at vi i 2011-2 registrerede 3000 diagnostiske keramikfragmenter, vævevægte og teglfragmenter og 397 metal og andre specialfund, bl.a. 10 mønter af bronze og en af sølv. Dertil kom et større antal arkitektoniske fragmenter.

Observationerne som præsenteret ovenfor peger mod at teatret har været i brug det meste af det 4. årh. f.Kr., med en tilsyneladende kortvarig efterfølgende bosættelsesfase, formentlig i tidlig Hellenistisk tid (beg. af 300-tallet f.Kr.). Fremtidige studier af scenebygningens kollapsede tag vil muligvis give nogle mere sikre beviser for de kronologiske grænser for perioden i hvilken teatret har været i brug og for de efterfølgende perioder. De afdækkede rester af teatret blev tegnet i 2012 kampagnen af arkitekt Nikolaos Hatzidakis (Fig. 4).

Litteratur:

Vikatou, O., R. Frederiksen and S. Handberg, 'The Danish-Greek Excavations at Kalydon, Aitolia The Theatre: preliminary report from the 2011 and 2012 campaigns', *Proceedings of the Danish Institute at Athens, vol. VII, 221-234.*

Pelion Cave Project

Siden 2006 har de stort set uudforskede huler på Pelion-bjerget i Thessalien indgået i en etno-arkæologisk undersøgelse under dansk ledelse og i samarbejde med Eforatet for Palæoantropologi og Huleforskning i det nordlige Grækenland. Formålet med projektet er at belyse mangfoldigheden, kompleksiteten og udviklingen i brugen af huler igennem tid med særligt fokus på den post-osmanniske periode frem til i dag.

Pelion ligger på det græske fastland i den østlige del af Thessalien, og er et usædvanligt frodigt bjerg med talrige kilder og vandløb. I løbet af 18- og 1900-tallet var Pelion en velhavende region på grund af det delvise selvstyre samt de privilegier, som området blev tildelt af Sultan Mehmed IV i 1668, men også fordi de osmanniske autoriteter fra det 18. århundrede forsøgte at stimulere økonomisk vækst i Thessaliens bjergområder gennem støtte til en fremvoksende tekstilindustri. Velstanden hos lokale tekstilmagnater og velhavende købmænd kom navnligt til udtryk i den rige arkitektur i Pelions landsbyer og anlæggelse af brede, stenlagte stier over hele bjerget.

Mens Pelions historie især har sat sit præg på landsbyerne og de stenlagte stier, så har det skovdækkede områdes komplekse geologi og karstformer efterladt et væld af sprækker, huller og huler over meget af bjerget. Brugen af huler på Pelion i nyere tid spænder vidt fra lagring af oste over partisanskjul til karantænested for spedalsk-ramte. Flere faktorer var udslagsgivende for, hvor tit og til hvad en hule blev benyttet, men fælles for de fleste hule-aktiviteter er, at de er kortvarige eller midlertidige og kun efterlader en fragmentarisk empiri; ofte i form af keramikskår og knogler fra husdyr. Det var derfor fra starten vores

ambition at tilrettelægge projektets feltarbejde sådan, at mere upåagtede kildegrupper også kunne bidrage til at tegne et mere fyldigt billede af de aktiviteter, som finder sted i huler.

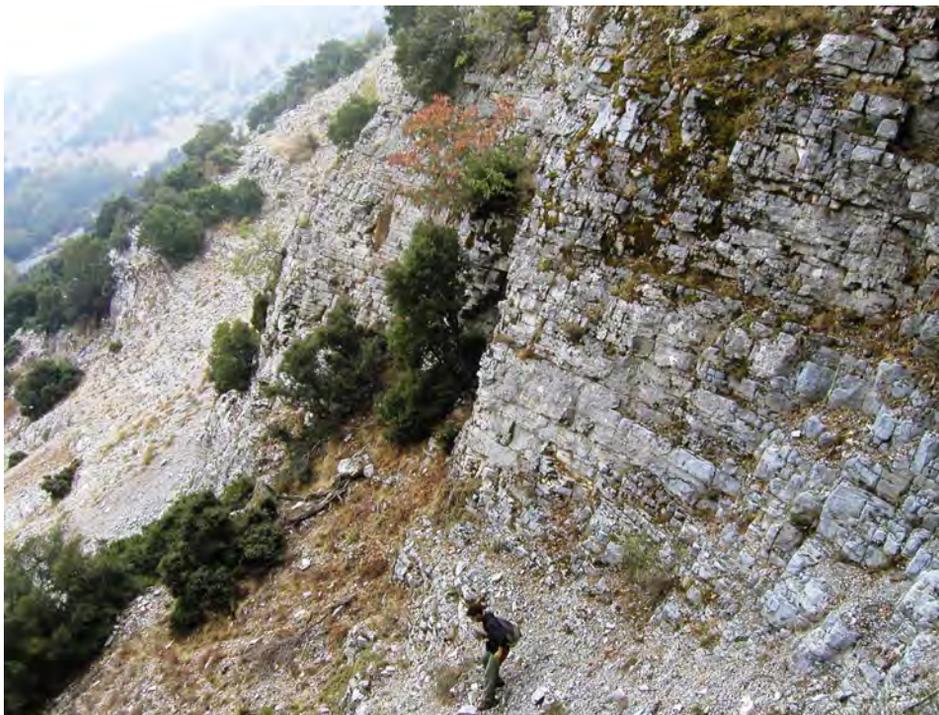

Fig. 1. I modsætning til den sydlige halvdel af bjerget er den nordlige halvdel øde og ofte svært fremkommelig. Her blev feltarbejdet ofte udfordret af stejle skråninger med løse sten.

Udtrykket ”hule graffiti ” anvendtes under undersøgelsen om billeder og inskriptioner, som fandtes på klippeoverflader inden i huler eller ved deres indgange. På trods af en rig tradition i Grækenland for at indridse tekst og billeder på naturlige klippeoverflader, har tilstedeværelsen af hule-graffiti på Pelion stort set eksisteret ubemærket.

Hulebrugere efterlod graffiti af en række forskellige årsager. Meget er tilsyneladende lavet af personer, der ønskede at vise, at de havde besøgt eller brugt en bestemt hule - eller som simpelt tidsfordriv. Det ville være vanskeligt at spore

de enkelte graffitiudøvere, og de fleste af de små, individuelle historier forbundet til sådanne besøg er nu gået tabt. Kun i nogle få tilfælde har vi på Pelion kunnet knytte en forbindelse mellem indridsede initialer og navne og bestemte personer. Men på trods af den anonymitet som oftest præger graffitien, kan den give en indsigt i og håndgribeliggøre menneskets forhold til landskabet. Eksempelvis kan graffiti relateres til aspekter af arealanvendelse / ejerskab, og kan bruges til at påvise ændringer i intensiteten af brugen af huler over tid. Endelig skal man ikke glemme at graffiti er med til at belyse dagligdagen hos en gruppe mennesker, som ofte er anonyme i konventionelle former for historie og samfundsbeskrivelse.

Fig. 2 og 3. Dokumentation af hulevæg med talrige indridsede navne, initialer og årstal (venstre billede). En skovløber fra landsbyen Makrinitza markerede i 1966 muligvis sit distrikt ved at efterlade dette "visitkort" i en lille hule på et højedrag over landsbyen (højre billede).

Graffiti-billederne fra Pelion er primært figurative og omfatter dyr, menneskelige figurer, eller konkrete objekter. De mindre almindelige abstrakte eller geometriske mønstre kan have haft konkret betydning for de individer der har lavet dem, men tolkningen af dem er usikker. De identificerbare billeder ser ud til at repræsentere kulturnære temaer eller elementer. At billederne ikke har åbenlyse forbindelser til natur er slående, da Pelion - og bjergets huler - ofte forbindes med "utæmmede" aspekter (f.eks. drager, kentaurer, hårdt vejr, vild

bevoksning, dramatiske bjergsider). Man kan overveje, om graffitiens temaer afspejler en slags mental modvægt til de strabadser, der har præget livet på bjerget uden for landsbyerne.

Det hyppigste graffiti design i hulerne er forskellige typer af kors. Tilstedeværelsen af kors og engle viser, at indridsningerne undertiden har religiøse konnotationer. Korsene optræder ofte med initialer, der fremhæver kunstnerens ønske om at forbinde sin identitet til udtryk for tro eller moralsk renhed. Det er interessant i denne sammenhæng, at vi ikke støder på billeder eller skrift, der indikerer seksualiserede temaer, som ellers er almindelige i ”hyrde-kunst”, og i byernes graffiti.

Fig. 4. Lille abstrakt (menneske?)figur fra en brednær hule ved Karla-søen vest for Pelion. Dateringen er usikker, men indridsningen er ikke moderne.

Graffitiudøvere producerede ikke kun billeder, og flere kunne som minimum skrive deres egne initialer eller navn. Graffiti fra 1900-tallet består hovedsageligt af datoer, initialer eller en kombination af begge dele, hvilket afspejler tidspunktet for besøg i hulen. Således henviser teksten ”TKAKAS 1940” sandsynligvis til Gakas’ besøg i 1940 i den konkrete hule. Navne eller initialer var i enkelte tilfælde ledsaget af en henvisning til en landsby eller omridset af en torso, der formentlig skildrer den besøgende. Der er en klar orientering mod personlig snarere end gruppe identifikation og sociale referencer såsom til eksempelvis sportshold var helt fraværende. Et enkelt tilfælde af ”politisk graffiti”

blev fundet i en lille hule, hvor sloganet ”Rød Revolution” (Κόκκινη Επανάσταση) var undertegnet med ”Dimitris 1 maj 1944”. Sandsynligvis tilhørte Dimitris gruppen af ELAS / ELAM partisaner, der havde deres hovedkvarter og illegale trykkefaciliteter på det nærliggende Sourvies kloster .

Feltarbejdet på Pelion viser, at der er blevet indridset billeder og tekst i hulerne på Pelion igennem mindst 110 år. Meget af graffitien kan knyttes til hyrderes aktiviteter på bjerget og er ofte det eneste bevarede arkæologiske vidnesbyrd om deres tilstedeværelse. Hyrde-graffiti er ikke unik for Pelion, men kendes fra hele Grækenland samt det øvrige Middelhavsområde. Traditionen med at skrive navne og datoer på hulevægge eksisterer stadig, men ændret dyreholdspraksis har ført til, at hyrder bruger mindre tid i og omkring huler. Graffiti kan herved bidrage til at identificere transformationer i kulturlandskabet og medvirke til at introducere et mere dynamisk perspektiv på huler.

Resultaterne fra undersøgelsen af blandt andet graffitien i hulerne præsenteres i den kommende publikation “Unfolding a mountain. An ethno-archaeological investigation of modern cave use on Mount Pelion”, som udkommer på engelsk i serien Monographs of the Danish Institute at Athens.

Litteratur:

En beskrivelse af projektet findes på hjemmesiden

www.pelioncaveproject.dk

Andreasen, N.H. 2010. Huleforskning på kentaurnes bjerg. *SFINX* 33 (nr. 4), 166-169.

Andreasen, N.H. & Pantzou, N. & Papadopoulos, D. 2009. 'The Pelion Cave Project – An ethnoarchaeological investigation of the human use of caves in the early Modern and Modern period in East Thessaly'. *Proceedings of the Danish Institute at Athens VI*, 175-187.

Zea Harbour Project 2011–2012

Bjørn Lovén

Resumé over Zea Harbour Projects arbejde og resultater i 2011

Zea Harbour Project (ZHP) har i perioden 1. september til 30. november 2011 udført arkæologisk feltarbejde i Mounichia- og Zea-havnene. Ydermere har Bjørn Lovén (6 mdr.), Mads Møller Nielsen (9 mdr.) og Ioannis Sapountzis (6 mdr.) forsket i resultaterne fra tidligere års feltarbejde; både feltarbejde og forskning blev finansieret af Carlsbergfondet. ZHP er et samarbejde mellem det græske kulturministerium og det Danske Institut i Athen. Det følgende er et resumé over de vigtigste resultater i 2011.

Mounichia-havnen

Undersøgelser og udgravninger i Mounichia-havnen fokuserede på havnebefæstningerne og skibshusene langs den nordlige side af havnebassinet. Havnebefæstningerne bestod af to mindst 10 m brede og omkring 15 m høje befæstede moler, M-FM1 og M-FM2, der beskyttede havnen mod angreb fra søsiden. Bortset fra Tårn M-T1 og en 12.7 m lang sektion af fæstningsmuren er størstedelen af den nordlige befæstede mole (M-FM1) blevet overbygget eller ødelagt. I 2011 afsluttede vi udgravningerne af fæstningsmuren og fortsatte undersøgelse af Tårn M-T1 (ca 13 m i diameter og bevaret i 9 m højde). Vi lokaliserede den sydlige afgrænsning af tårnet, og dermed den nordlige befæstede moles fulde forløb mod syd. Sammenholdt med dette års arbejde med Tårn M-T2 i den sydlige mole (M-FM2) har vi opnået en bedre forståelse af den befæstningsportlignende havneudmudning.

Vi har fulgt den sydlige befæstede mole (M-FM2) over en længde på 146 m, og

i 2011 fandt vi en velbevaret del af M-FM2 mellem Tårnene M-T2 og M-T3 under et moderne bølgebrud (Fig. 1). I 2011 fortsatte den digitale opmåling af Tårn M-T3 og de mange arkitektoniske elementer fra dette tårn og de tilstødende fæstningsmure.

Fig. 1. Mounichia-havnen, digital opmåling af den sydlige befæstede mole (M-FM2) bevaret under et moderne bølgebrud.

I 2011 fortsatte udgravningerne af de nyopdagede Gruppe 1 Skibshuse (M-G1) i den nordlige del af Mounichia-havnen. Her udgravede vi en ydermur og to kolonnader, samt dele af en rampe. I de lukkede arkæologiske lag fandt vi også to stykker tømmer. Det ene er bearbejdet og kan stamme fra tagkonstruktionen eller en rampe, eller måske endda fra et krigsskib.

I 2010 fandt vi under forundersøgelser i Gruppe 2 Skibshusene (M-G2) fire søjletromler genanvendt i en skibshus-rampe, og i 2011 blev disse udgravet og dokumenteret. Det er sandsynligt at tromlerne stammer fra en tidligere skibshus fase, og de vil derfor have stor betydning for forståelsen af søjlernes di-

mensioner (Fig. 2). Vi har derudover fundet en søjletromle i Gruppe 1 Skibshusene og en i Gruppe 7 Skibshusene.

Fig. 2. Mounichia-havnen, Ioannis Sapountzis undersøger søjletromler genanvendt i en skibshus-rampe.

Zea-havnen

Feltarbejdet fokuserede på at afslutte dokumentationen af Tårnene Z-T1 og Z-T3 i den østlige del af Zea-havnen. To byggefaser blev identificeret i det firkantede Tårn Z-T1 (7,5 x 7,3 m), ydermere fandt vi levn af en tilstødende antik mur relateret til havnebefæstningerne. I den sydlige del af Area 3 afrensede og færdigopmålte vi fundamentet til Tårn Z-T3 (ca 17 m i diameter) og de tilstødende fæstningsmure (Fig. 3). Undersøgelserne har givet et næsten fuldstændigt billede af de fæstningsværker, der beskyttede den østlige side af den smalle indsejling til Zea-havnen.

Geofysiske undersøgelser.

Endelig har vi i samarbejde med et hold af geologer fra Department of Marine Geology and Physical Oceanography, University of Patras (repræsenteret af Dr. G. Papatheodorou), undersøgt havområdet inden- og uden for Zea- og Mounichia-havnene, samt kyststrækningen mellem Zea- og Kantharos-havnene. De geofysiske undersøgelser blev udført med følgende udstyr: *side-scan sonar, sub-bottom profiler* og *single beam echosounder*.

Fig. 3. Zea-havnen, udgravning af Tårn Z-T3.

I 2011 blev ZHPs resultater præsenteret ved 24 forelæsninger og 21 rundvisninger for forskere, universitetsstuderende, lægfolk, gymnasielærere og gymnasieelever. Projektets hjemmeside har i 2011 haft 17.968 besøgende fra en bred vifte af lande.

Resumé over Zea Harbour Projects arbejde og resultater i 2012

Zea Harbour Project (ZHP) har i perioden 1. september til 30. november 2012 udført arkæologisk feltarbejde i Mounichia- og Zea-havnene. Ydermere har Bjørn Lovén (6 mdr.), Mads Møller Nielsen (9 mdr.) og Ioannis Sapountzis (6 mdr.) forsket i resultaterne fra tidligere års feltarbejde; både feltarbejde og forskning blev finansieret af Carlsbergfondet. ZHP er et samarbejde mellem det græske kulturministerium og det Danske Institut i Athen. Det følgende er et resumé over de vigtigste resultater i 2012.

Mounichia-havnen

Arbejdet i Mounichia-havnen fokuserede på at afslutte udgravningerne af skibshusene i Gruppe 1 langs den nordlige side af havnebassinet, samt undersøgelserne af havnebefæstningerne.

Vi færdigudgravede Skibshus 1 i Gruppe 1, og dokumentationen af ydermuren, kolonnaden og slæbesporsområdet har resulteret i en detaljeret forståelse af denne bygnings arkitektur og kronologi (Fig. 4).

Den første byggefase i dette meget betydningsfulde skibshus er dateret til 520–480 f.Kr. (*terminus post quem*) baseret på keramik fundet i slæbesporsfundamentet og i den østlige kolonade. Fundet af skibshusene fra denne vigtige historiske epoke, hvor flåden var ryggraden i det spæde athenske demokrati og den magtfaktor, der sikrede at folkestyret overlevede den persiske invasion, er ganske enkelt i særklasse. Den anden byggefase er præliminært dateret til 4. årh. f.Kr.

Endelig færdigdokumenterede vi tårn M-T3 og de tilgængelige dele af den befæstede mole M-FM2.

Zea-havnen

Arbejdet i Zea-havnen fokuserede på at færdiggøre udgravningerne af slæbesporene i Gruppe 2 langs den sydvestlige side af havnebassinets, samt undersøgelserne af havne- og kystbefæstningerne.

I den sydøstlige del af Zea-havnen har vi udgravet og identificeret syv godt 8 meter brede slæbespor, der er bevarede i en længde af 42.76 meter under vandet. Disse blev sandsynligvis konstruerede til krigsskibe af typen *penterer* ('femmer'), som blev introduceret i den athenske flåde i 325 f.Kr. Der er hidtil kun fundet flådeinstallationer til større krigsskibe på øen Rhodos og i Kartago, så disse nye fund i Piræus er meget vigtige. Med disse nye fund er antallet af denne type bygning mere end fordoblet.

Ved at arbejde ud fra en hypotese fremsat af Mads Møller Nielsen, lykkedes det for os at udgrave og dokumentere det topografiske nøglepunkt i den sydøstlige side af Zea, hvor kystbefæstningerne binder ind i havnebefæstningerne og den interne befæstning af skibshusene.

Fig. 4. Mounichia-havnen, Andrzej Świąch udgraver den vestlige ydermur i det tidligste skibshusanlæg fundet i Piræus.

I den vestlige side af Zea-havnen udgravede vi den 11 meter lange og 4 meter brede skillemur, der befæstede den sydvestlige side af skibshusene i Gruppe 3 i den vestlige side af havnebasinet.

Denne skillemur repræsenterer en vigtig brik i forståelsen af befæstnin-

gen af flådebasen i Zea.

Geofysiske undersøgelser

Endelig har vi i samarbejde med et hold af geologer fra Department of Marine Geology and Physical Oceanography, University of Patras (repræsenteret af Dr. G. Papatheodorou), afsluttet de geofysiske undersøgelser af havområdet inden- og uden for Zea- og Mounichia-havnene, samt kyststrækningen mellem Zea- og Kantharos-havnene. De geofysiske undersøgelser blev udført med følgende udstyr: *side-scan sonar*, *sub-bottom profiler* og *single beam echosounder*. Ydermere blev der udført boreprøver i samarbejde med geologer fra Harokopio University (repræsenteret af Dr. K. Pavlopoulos) og École Française d'Athènes (repræsenteret af Dr. E. Fouache). Boreprøverne blev taget i Zea og Mounichias havnemundinger, samt i udvalgte skibshuse i Mounichia-havnen (Fig. 5).

Fig. 5. Boreplatformen bugseres på plads i Mounichia-havnen.

2012 blev ZHPs resultater præsenteret ved 24 forelæsninger og 17 rundvisninger for forskere, universitetsstuderende, lægfolk, gymnasielærere og gymnasieelever. Projektets hjemmeside har i 2012 haft 20.990 besøgende fra en bred vifte af lande.

I vinteren af 2011/2012 færdiggjorde vi i samarbejde med det græske kulturministerium og Marina Zeas A/S en bevarings- og formidlingsplanen for Zea Havnen. I begyndelsen af 2013 blev alle både der lå forankret over de arkæologiske områder fjernet fra den østlige og sydøstlige del af Zea-havnen (Fig. 6).

Fig. 6. Zea-havnen, de fredede områder i den sydlige del af Area 2 og nordlige del af Area 3.

De græsk-svensk-danske udgravninger

i Chania

De græsk-svensk-danske udgravninger er en fortsættelse af de græsk-svenske udgravninger, der blev gennemført i årene 1969-2008 på Agia Aikaterini pladsen på Kastelli højen i den moderne by Khania på Vestkreta. De fortsatte udgravninger startede i 2010 med det hovedformål at undersøge – i det omfang den moderne bebyggelse tillader – den såkaldte Bygning 2. Her blev der i 1990 fundet tre Linear B tavler, hvoraf den ene kunne bevise, at guden Dionysos allerede omkring 1250 f.Kr. var en del af det græske panteon – ca. 600 år tidligere end man tidligere havde antaget. Desuden blev der i 2005 fundet en bøjlekande med en Linear B indskrift, som afslørede, at indholdet (sandsynligvis olivenolie) kom fra kongelige domener. Denne bygning, hvis imponerende murværk ses på Fig. 1, blev konstrueret i senminoisk IIIA:2 perioden (ca. 1350 f.Kr.) og den fortsatte med små ændringer i arkitekturen i brug frem til slutningen af senminoisk IIIB:1 perioden (ca. 1250 f.Kr.), hvor den blev ødelagt ved en voldsom brand.

Fig. 1. Denne mur fra Bygning 2 er den mest imponerende og velbevarede fra bronzealderen i Khania.

Det var planlagt, at de sidste udgravningskampagner, som bl.a. inkluderede det rum, hvor Linear B tavlerne blev fundet, skulle have været gennemført i den moderne gade Parodos Kanevaro, der grænser op til Agia Aikaterini pladsen, i 2011 og 2012. Af forskellige grunde blev disse udgravninger dog udskudt til 2013 og 2014.

I 2011 skete der to ændringer i udgravningens ledelse. Det første var at den hidtil græske direktør Dr. Yannis Tzedakis, som startede udgravningerne på pladsen i 1964, ønskede at trække sig tilbage. Hans plads blev overtaget af Dr. Maria Andreadaki-Vlazaki, mens den svenske og danske del af projektet fortsat ledes af hhv. Dr. Ann-Louise Schallin og Dr. Erik Hallager. Det andet som skete var, at udgravningerne kom til at indgå som en separat del af det store prestigefyldte "Kastelli Area Project", som inkluderer alle udgravninger på Kastelli højen og i Splanzia bydelen (Fig. 2). Direktør for dette projekt er ligeledes Dr. Maria Andreadaki-Vlazaki.

Fig. 2. Kort over Kastelli højen og dele af Spalzia distriktet. De grønne felter angiver, hvor der indtil nu er foretaget arkæologiske udgravninger. GSE (Greek-Swedish Excavations) angiver Agia Aikaterini pladsen, hvor de græsk-svensk-danske udgravninger foregår.

2011 og 2012 var bearbejdningssæsoner. En af de fundgrupper, som blev undersøgt var de syv seglsten, som blev fundet på udgravningerne i 2010 (Fig. 3). Resultatet af disse studier blev præsenteret i oktober 2013 på den 11. Internationale Kretologiske Kongres i Rethymnon.

Blandt studierne af arkitekturen blev der lagt vægt på at undersøge, hvorledes tidligere perioders arkitektur var inkorporeret i Bygning 2. Det blev herved muligt at rekonstruere vestfacaden af det store Hus III fra den ny paladstid (ca. 1600-1450 f.Kr). Genbruget af denne mur gav flere værdifulde oplysninger om detaljer i periodens arkitektur takket være, at den var bevaret i en højde på godt 2 meter (Fig. 4).

Fig. 3. Fem af de syv seglsten, som blev udgravet i 2010 blev fundet samlet og sammen med en unik amulet udført i klippekystal.

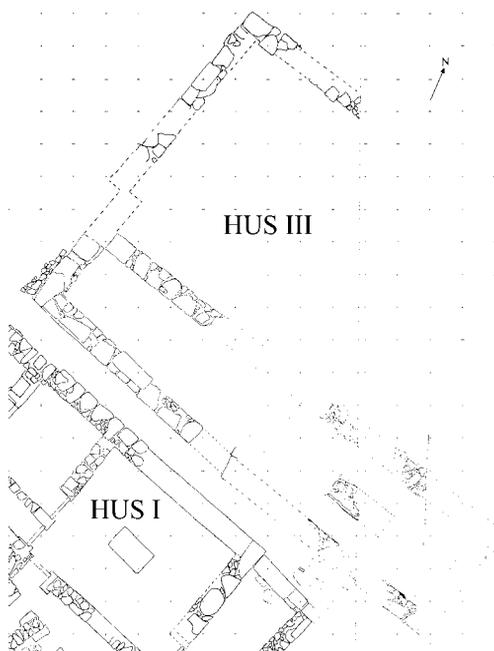

Fig. 4. Plan over en del af husene fra den ny paladstids bebyggelse. Det har nu været muligt at rekonstruere vestfacaden til Hus III, og det nordlige hjørne var bevaret med kvadersten i en højde på 2

Dr. David Reese fra Peabody Museum of Natural Art, Yale University, afsluttede studierne af de muslingeskaller der blev udgravet i 2010. Det mest overraskende var identifikationen af en *Tridacana valve* (Fig. 5), som stammer fra Det røde Hav, og som er et meget sjældent fund i Grækenland. En del af de jordprøver, som blev taget under udgravningen, blev vandsoldet og undersøgt af Dr. Anayia Sarpaki. Prøverne viste bl.a. tilstedeværelse af hvede, figner, mandler, oliven og druekerner samt ben fra fugle, fisk, mus og en enkelt slange.

Fig. 5. Den intakte muslingeskal *Tridacana valve*.

Af betydning for de videre studier af Bygning 2 skal det også nævnes, at bind IV af de græsk-svenske udgravninger, som omhandler perioderne senminoisk IIIA:2 og senminoisk IIIB:1, hvori den lille del af bygningen, som blev udgravet i 1982 og 1984, blev publiceret i 2011.

Litteratur:

Andreadaki-Vlasaki, M. & E. Hallager

‘New and unpublished Linear A and Linear B inscriptions from Khania’, *Po-*

DIA V (2007), 7-22.

Hallager, Erik, 'Seven new Seal Stones from the Greek-Swedish-Danish Excavations 2010' under udgivelse i *Proceedings of the 11th International Congress, Rethymnon 2011*.

Hallager, E & B.P. Hallager (eds.), *The Greek-Swedish Excavations at the Agia Aikaterini Square Kastelli, Khania 1970-1987 and 2001*. IV. *The Late Minoan IIIB:1 and IIIA:2 settlements* (ActaAth-4°, 47:4:1-2), Stockholm 2011.

Hallager, E., Y. Tzedakis & M. Andreadaki-Vlazaki, 'The Greek-Swedish-Danish Excavations at Kastelli, Khania 2010: a preliminary report', *PoDIA VII* (2014), 209-220.

Hallager, E., M. Vlasaki & B.P. Hallager, 'New Linear B Tablets from Khania', *Kadmos* 31 (1992), 61-87.

Publikationer

Instituttet udgiver tidsskriftet *Proceedings of the Danish Institute at Athens* (PoDIA), der normalt udkommer med et par års mellemrum, samt monografi-serien *Monographs of the Danish Institute at Athens* (MoDIA), begge fortrinsvis på engelsk. Desuden kommer serien i mindre format, kaldet *Miscellanea*. Publikationerne distribueres af Aarhus University Press.

I 2011-2012 udkom fire bind i serien *Monographs of the Danish Institute at Athens*.

Vol. 11.1-2: *LM IB pottery - relative chronology and regional differences. Acts of a workshop held at the Danish Institute in collaboration with the INSTAP Study Center for East Crete, 27-29 June 2007, I&II. Edited by Thomas M. Brogan & Erik Hallager, 2011.*

Vol. 11, 1

- E. Hallager & T. M. Brogan, *Preface*.
- T. M. Brogan, *Introduction*.
- M. Andreadaki-Vlazaki, *LM IB Pottery in Khandia*.
- E. Hatzaki, *From LM IB Marine Style to LM II Marine Motifs. Stratigraphy, Chronology and the Social Context of a Ceramic Transformation: a response to Maria Andreadaki-Vlazaki*.
- S. Traunmueller, *The LM I Pottery from the Ceramic Workshop at Zominthos*.
- N. Cucuzza, *Response to Sebastian Traunmueller*.
- I. Tourvitou, *LM IB Pottery from the Colonies. Hagios Georgios sto Vouno, Kythera*.
- G. Cadogan, *Kythera, the Levant, Myrtos-Pyrgos and Knossos: a response to*

Iphigenia Tournavitou.

- S. Hood, *Knossos Royal Road: North, LM IB deposits.*
- B. P. Hallager, *Response to Sinclair Hood.*
- P. M. Warren, *Late Minoan IB pottery from Knossos: Stratigraphical Museum Excavations, the North Building.*
- O. Palio, *The Final LM IB Destructions at Knossos and at Phaistos: a response to Peter Warren.*
- G. Rethemiotakis & K. S. Christakis, *LM I Pottery Groups From the Palace and the Town of Galatas, Pediada.*
- T. Cunningham, *Response to Giorgos Rethemiotakis & Kostis Christakis.*
- K. S. Christakis, *Pithoi and Economy in LM IB State Societies.*
- I. Nikolakopoulou, *Remarks on Storage and Chronology in Late Cycladic I Akrotiri, Thera: a response to Kostis Christakis.*
- D. Puglisi, *From the End of LM IA to the End of LM IB: the pottery evidence from Hagia Triada.*
- E. Mantzourani, *Makrygialos Reloaded: the LM IB pottery: a response to Dario Puglisi.*
- J. B. Rutter, *Late Minoan IB at Kommos: a sequence of at least three distinct stages.*

Vol. 11, 2

- D. Chatzi-Vallianou, *LM IB Pottery From the Rural Villa of Pitsidia: a response to Jeremy Rutter.*
- S. Mandalaki, *Pottery from the LM IB Building at Skinias.*
- C. Knappert, *Time, Place and Practice in the East Mesara: the case of Skinias. A response to Stella Mandalaki.*
- P. P. Betancourt, *Pottery at Pseira in LM IB.*

-
- P. Mountjoy, *Response to Phillip P. Betancourt*.
 - K. A. Barnard & T. M Brogan, *Pottery of the Late Neopalatial Periods at Mochlos*.
 - C. F. Macdonald, *LM IB Phases at Mochlos and the Single Phase of LM IB at Knossos: a response to Kellee Barnard & Thomas Brogan*.
 - M. Tsipopoulou & M. E. Alberti, *LM IB Petras: the pottery from Room E in House II.1*.
 - E. S. Banou, *An Introduction to the LM IB pottery From Poros: a response to Metaxia Tsipopoulou and Emanuela Alberti*.
 - S. Hemingway, J. A. MacGillivray & L. H. Sackett, *The LM IB Renaissance at Postdiluvian Pre-Mycenaean Palaikastro*.
 - A. Van de Moortel, *LM IB Ceramic Phases at Palaikastro and Malia: a response to Seán Hemingway, J. Alexander MacGillivray & L. Hugh Sackett*.
 - L. Vokotopoulos, *Between Palaikastro and Zakros: the pottery from the final Neopalatial horizon of the Sea Guard-House, Karoumes*.
 - T. M. Brogan, C. Sofianou & J. E. Morrison, *The LM IB Pottery From Papadiokampos: a response to Leonidas Vokotopoulos*.
 - L. Platon, *Zakros: one or two destructions around the end of the LM IB period*.
 - A. Kanta, *A West Cretan Response (Nerokourou) to Lefteris Platon and the LM IB Pottery from Zakros*.
 - W-D. Niemeier, *Closing Comments*.
 - *General Discussion*

Link til publikationen på Aarhus Universitetsforlag: <http://unipress.dk/udgivelser/l/lm-ib-pottery/>

Vol. 12: *Kalydon in Aitolia I – Reports and Studies. Danish/Greek Field Work 2001-2005; Kalydon in Aitolia II – Catalogues. Danish/Greek Field Work 2001-2005. Edited by Søren Dietz and Maria Stavropoulou-Gatsi, 2011.*

Vol. 12, 1

- S. Dietz & M. Stavropoulou-Gatsi, *General Introduction*.

The Town and the Landscape

- K. Strand Petersen, *The Landscape and the Territory*.
- T. Smekalova, *Magnetic Surveys in Kalydon*.
- K. Methenithis, *The field Survey – a preliminary report*.
- S. Dietz, *The Fortification Walls, Towers and Gates*.
- S. Dietz, *The City – inside and outside the walls*.

The Lower Town. Excavations in Section D

- S. Dietz, *The Peristyle Building*.
- S. Dietz, *General Stratigraphy*.
- S. Dietz (with contributions by Sachiko Mayerhofer Hemmi & Rikke Lund Pedersen), *Description of the Peristyle Building*.
- S. Dietz, *Construction and Reconstruction*.
- S. Dietz, *The Cult-room in Its Context*.
- J. T. Jensen, (with contribution by Søren Dietz, Jørgen Mejer and Camilla Sondrup), *Catalogue of Marble Sculpture and Other Ritual Objects in the Cult Room*.
- S. Dietz, *The Peristyle Building – function and chronology*.
- E. Ljung, *The Kiln. Excavations in Area VII*.

Description.

Fill and Life Cycle.

Construction and Reconstruction.

Kiln Furniture.

- E. Bollen

The Kiln Pottery.

Pottery Catalogue.

- E. Ljung, *Discussion and Concluding Remarks.*

The Acropolis. Excavations in Section H

- S. Dietz, *General Stratigraphy.*

- S. Dietz, *The Central Acropolis from Archaic to Early Roman Times.*

- S. Dietz, *The Archaic and Classical occupation on the Central Acropolis.*

- S. Dietz (with contribution by Birgit Tang), *The occupation on the Acropolis in Hellenistic and Early Roman Times.*

- S. Dietz, *A Reconstruction Proposal for the Hellenistic Building on the Acropolis.*

- E. Bollen, *Byzantine Pottery on the Central Acropolis.*

Catalogue of selected pottery from the Byzantine pits on the Central Acropolis.

The Central Town. Trial Excavations In Area E

- S. Dietz (with contribution by EB), *Results of the Excavation.*

Various Studies

-
- M. Stavropoulou-Gatsi, S. Dietz, *Pre-Archaic Finds From Inside and Outside the City Wall.*
 - M. Stavropoulou-Gatsi, *Thirty Protogeometric Vases from Kalydon in Aitolia. Catalogue.*
 - S. Dietz, *Classical and Hellenistic Architectural Terracottas from Kalydon. Summary of Chronology of Architectural Terracottas.*
 - E. Bollen, *The Pottery of Kalydon.*
 - E. Bollen and J. Eiring, *Hellenistic Thymiateria and Related Vessels.*
 - E. Bollen and J. Eiring, *Lamps of Kalydon.*
 - E. Bollen, *Miniature Vessels of Kalydon.*
 - S. Dietz, *The Sundial.*
 - M. Burns, *A Ballistic Analysis of Sling Bullets from Kalydon in Aitolia.*

Vol. 12, 2

- S. Dietz, *Architectural Terracottas.*
- E. Bollen and J. Eiring, *Pottery, Lamps and Thymiateria from the Lower Town.*
- E. Bollen, *Pottery, Lamps and Miniatures from the Central Acropolis.*
- S. Mayerhofer Hemmi and S. Dietz, *Terracotta Figurines. Catalogue.*
- G. Alexopoulou and K. Sidiropoulos, *The Coins. Catalogue.*

- R. Lund Pedersen, *The Roof-tiles From the Peristyle Building*.

The Tiles and Context.

Catalogue.

- M. Møller Nielsen, *The Iron Nails in the Peristyle Building*.

Appendices

- K. Strand Petersen, *The Marine Shells*.

- K. Lund-Rasmussen, *Clay Analysis and Thermoluminescence Datings*.

- J. Heinemeier, *Carbon-14 Datings*.

Link til publikationen på Aarhus Universitetsforlag: <http://unipress.dk/udgivelser/k/kalydon-in-aitolia-iplusii/>

Vol. 14: *The seascape in Aegean Prehistory*, edited by Giorgos Vavouranakis, 2011.

- G. Vavouranakis, *Preface*.

- G. Vavouranakis, *Introduction*.

- A.J. Ammerman, *The Paradox of Early Voyaging in the Mediterranean and the Slowness of the Neolithic Transition between Cyprus and Italy*.

- T. Theodoropoulou, *Fishing (in) Aegean Seascapes: early Aegean fishermen and their world*.

- D. Catapoti, *Further Thoughts on the International Spirit: maritime politics and consuming bodies in the early Cyclades*.

- G. Vavouranakis, *Funerary Customs and Maritime Activity in Early Bronze Age Crete*.

-
- I. Berg, *Towards a Conceptualisation of the Sea: artefacts, iconography and meaning*.
 - M. Haysom, *Fish and Ships: Neopalatial seascapes in context*.
 - J. G. Younger, *A View from the Sea*.
 - V. P. Petrakis, *Politics of the Sea in the Late Bronze Age II-III Aegean: iconographic preferences and textual perspectives*.
 - S. Antoniadou, *Important Aegeans in Cyprus: a study on Aegean imports in Late Bronze Age non-monetary contexts in Cyprus*.
 - A. Leriou, *Overseas Migrations at the end of the Late Bronze Age in the Aegean and the eastern Mediterranean: some reflections*.
 - K. Kotsakis, *An Epilogue: histories from the sea*.

Link til publikationen på Aarhus Universitetsforlag: <http://unipress.dk/udgivelser/s/seascape-in-aegean-prehistory,-the/>

Vol. 15.1-2: *The Ancient Harbours of the Piraeus – I.1. The Zea Shiphsheds and Slipways: Architecture and Topography*. By Bjørn Lovén; *The Ancient Harbours of the Piraeus – I.2. The Zea Shiphsheds and Slipways: Finds, Area 1 Shiphshed Roof Reconstructions and Feature Catalogue*. By Bjørn Lovén & Mette Schaldemose with contributions by B. Klejn-Christensen & M.M. Nielsen, 2012.

Link til publikationen på Aarhus Universitetsforlag: <http://unipress.dk/udgivelser/a/ancient-harbours-of-the-piraeus,-the/>

Studierejser, kongresser og foredrag

2011

R. Frederiksen, marts: konferenceplanlægningsmøde i Oxford og til konference om antikke befæstninger i Berlin. Respondent på foredrag på Deutsches Archäologisches Institut i Athen.

R. Frederiksen ledede Instituttets udgravning i Kalydon i juni og juli

R. Frederiksen, september: konsulentophold ved de Britiske udgravninger ved Lefkandi på Euboia. Foredrag om teatret i Kalydon ved konference i Delfi, foredrag på det Finske Institut i Athen om urbanisering i den antikke græske verden.

R. Frederiksen, november: foredrag på Københavns Universitet om bymure og urbanisering i den antikke græske verden.

R. Frederiksen, december: foredrag på Den Bristiske Skole i Athen om bymure og urbanisering i den antikke græske verden.

2012

R. Frederiksen, januar: foredrag på DIA teatret i Kalydon og antik teaterarkitektur.

R. Frederiksen, maj: leder sommerskolen *Antikkursus 2012* (14 dage).

R. Frederiksen, juni: studierejse Frankrig (bymure og urbanisering), foredrag

på Det Canadiske Institut i Athen.

R. Frederiksen ledede Instituttets udgravning i Kalydon i juni og juli.

R. Frederiksen, september: foredrag på det Finske Institut i Athen om urbanisering i den antikke græske verden. Møde med direktøren for det danske Institut i Rom.

R. Frederiksen, november: foredrag på Humboldt Universitetet i Berlin urbanisering i den antikke græske verden.

R. Frederiksen, december: foredrag på om bymure i den antikke græske verden på DIA konference i Athen.

S. Handberg, december: deltagelse i konference om pilgrimsfærd i oldtiden, Hamborg.

UNDERVISNING OG OPHOLD

Antikkursus 2012

I dagene 14. til 26. maj afholdte Det Danske Institut i Athen kurset "Antikkursus" for første gang. Kurset er designet til universitetsstuderende omkring overgangen mellem bachelor og overbygnings niveau og har primært til formål at bringe studerende fra antikfagene (klassisk arkæologi, klassisk filologi, antikhistorie samt oldtidskundskab) i kontakt med et antal vigtige lokaliteter, bygningsrester og museer; ikke blot i traditionel ekskursionsforstand, men i en universitær undervisningsmæssig sammenhæng af tværfaglig karakter. Kurset arrangeres af Det Danske Institut i Athen i nært samarbejde med de tre danske universiteter Aarhus Universitet, Syddansk Universitet og Københavns Universitet. De deltagende studerende kan opnå ECTS-point for gennemførelse af kurset.

Deltagerne i Antikkursus 2012 ved Hefaïstostemplet på Athens agora med Akropolis i baggrunden.

Servicefunktioner

I løbet af perioden 2011-2012 har Institutet været behjælpelig med at arrangere rejser, frikort m.m. i forbindelse med ekskursioner og undervisningsophold for et stigende antal danske undervisningsinstitutioner, primært gymnasier, universiteter og diverse kurser inden for voksenundervisning. Det har været højt prioriteret at give disse grupper rundvisninger på Institutet, fortælle om Institutets virke samt at give specielt aftalte foredrag.

Grupper besøg på Institutet

Aurehøj gymnasium

Aegaleo gymnasium

Avedøre gymnasium

Birkerød gymnasium

Borupgaard gymnasium

Egå gymnasium

Esbjerg HTX

Espergærde gymnasium

Gefion gymnasium

Gentofte gymnasium

Gladsaxe gymnasium

Herlufsholm gymnasium

Horsens Statsskole

Høje Taastrup gymnasium

Københavns Tekniske Gymnasium

Langkjær gymnasium

Marie Kruses skole

Maribo gymnasium

Menighed fra Sorgenfri
Nykøbing Falsters handelsskole
Nuuk gymnasium
Næstved gymnasium
Nørre gymnasium
Odense katedralskole
Randers Statsskole
Risskov gymnasium
Silkeborg Handelsskole
Struer Statsgymnasium
Svendborg gymnasium
Thisted gymnasium
Tørring gymnasium
University College Nordjylland
Vejen gymnasium
Ålborghus gymnasium

Stipendier

Ny **Carlsbergfondet** og **GADs Fond** har stillet beløb til rådighed for Det Danske Institut til uddeling af stipendier. Stipendierne kan søges til forskningsophold inden for Grækenlands og Middelhavslandenes arkæologi, historie, sprog, litteratur, billedkunst, arkitektur og kulturtraditioner, samt af udøvende kunstnere. Stipendierne er af to typer: frit ophold på Instituttet eller frit ophold samt et mindre tilskud til forplejning. Tildelingen foretages af Bestyrelsen for Det Danske Institut i Athen. Følgende personer og stipendiater boede i Instituttets gæstehus og lejlighed i 2011-12:

Følgende personer og stipendiater boede i Instituttets gæstehus og – lejlighed i 2011

Forskere

professor Olav Harsløf; lektor, cand.mag. Simon Laursen; cand.psych., lektor Libby Arcel; arkitekt Gregers Algreen-Ussing; historiker Lars Bjørneboe; arkæolog, dr.phil. Erik Hallager; arkæolog Birgitta Hallager; dr.phil. Patrick Kragelund; lektor, mag.art. Lone Wriedt Sørensen; chefkonsulent Bodil Due; lektor Carsten Weber-Nielsen; cand.mag. Martin Skovsgaard Nielsen; arkitekt Robert Mogensen; arkæolog Krishna Olsen; professor Ann Louise Schallin; dr.phil. Christina Skartved; lektor Troels Petersen; ph.d. studerende Eva Mortensen; historiker, centerleder Marie-Louise Nosch; professor Sylvie Le Bohec; ph.d. Søren Handberg; dr.phil., lektor Mogens Pelt; post-doctoral fellow Annlies Cazemier,

Gymnasielærere

Cand.mag., lektor Liselotte Hansen; cand.mag., lektor Brian Andreasen; lektor, cand.mag. Anders Jensen; lektor, cand.mag. Elisabeth Nørgaard; klassisk filolog, lektor Margit Kiil Jørgensen; lektor Agnethe Vestentoft; cand.mag. Lea Sloth.

Kunstnere

Kunstner Anne Straarup; kunstner Stine Tranekjær; tekstilhåndværker Rikke Holm Tjagvad; kunstner Kirstine Roepstorff; billedkunstner Smike Käzner; billedkunstner Bøje Prejsler Hansen; bankfuldmægtig Kirsten Winther; billedkunstner Kirsten Rotbøll Lassen; billedkunstner Bodil Brems; billedkunstner Augusta Atla; kunstner Annelise Jarvis Hansen; billedkunstner Thomas Bo Østergaard; kurator Johan Zimsen; musiker Lasse Mørck Nielsen; musiker Magnus Hjorth; musiker Snorre Kirk; musiker Mads Mathias.

Forfattere

Forfatter Tine Bruun; forfatter Ea Jeppesen; forfatter Christoffer Gertz Bech.

Specialestuderende

Maria Lykke Andersen; Maria Stilund Sommer; Hans Christian Rasmussen; Thomas Hjorth Vesterbæk; Pernille Borch Petersen.

Øvrige

Kandidatstuderende Anna Klarlund Jensen; kandidatstuderende Marie Schøntal Andersen; kandidatstuderende Anna Klarlund Jensen; Anne Bech Nielsen; Tove Christiansen; Birgit Neja Nielsen; Morten Christoffersen; Christian Carlsen; Agnethe Müller; Kirsten Pagh; Mikis Anagrius; antropologistuderende Majken Søgaard; antropologistuderende Ida Marie G. Sørensen; antropologistuderende Christina Cesaretti; antropologistuderende Eline Føyen Arnevåg.

Følgende personer og stipendiater boede i Instituttets gæstehus og – lejlighed i 2012

Forskere

Lektor emerita Libby Arcel; arkæolog Goce Pavlovski; arkitekt Robert Mogenssen; cand.mag. Martin Skovsgaard Nielsen; dr. Alexander Sokolicek; ekstern lektor Gorm Tortzen; adjunkt, ph.d. Troels Myrup Kristensen; dr.phil Mogens Pelt; pædagog og fotograf Knud Nielsen; lektor Carsten Weber-Nielsen; ph.d. studerende Bengerd Maria Juul Thorsen; lektor emeritus Erik Ostenfeld; arkitekt, lektor Jan Fugl; ph.d. studerende Cecilie Brøns; ph.d. studerende Rasmus Sevelsted; studiektor Peter Mandal Hansen; lektor, dr.phil. Poul Pedersen; cand.mag. Marti Skovsgaard Nielsen; ph.d. Craig Barker; ph.d. Mario German;

lektor, ph.d. Kristina Winther-Jacobsen; arkæolog Sanne Hoffmann; Museumsdirektør Sanne Houby-Nielsen; lektor, arkæolog, dr.phil Erik Hallager; ekstern lektor Bettina Amden; professor Sylvie Le Bohec; senior research curator Thomas Lederballe; doctoral student Ian Randall; ph.d. studerende Johannes Aakjær Steenbuch; dr.phil. Christina Skartved.

Gymnasielærere

Lektor Margit Kiil Jørgensen; lektor Jens Refslund Poulsen; cand.scient. John Rosendahl Nielsen; gymnasielærer Charlotte Hollegaard Steffensen; lektor, cand.mag. Agnethe Vestentoft.

Kunstnere

Billedkunstner Nisl Viga Hausken; billedkunstner Gunvor Krebs; billedkunstner Lena Kühl; billedkunstner Anne Louise Høy Blicher Winther; billedkunstner Janne Malmros; billedkunstner Christine Clemmensen; billedkunstner Signe Visnek; m.a. Fie Tanderup; billedkunstner Mette Kit Jensen; billedkunstner Siri Kollandsrud; billedkunstner Maria Meinild Nielsen; billedkunstner Joen Vedel; manuskriptforfatter Mogens Rukov; maler Vibeke Tøjner; billedkunstner Anne Stauning; billedkunstner Joen Vedel; kunstmaler Erwin Kuchta; billedkunstner Gunvor Krebs; tekstilhåndværker Rikke Holm Tjagvad; billedkunstner Christine Clemmensen; kunststuderende Selini Marie Halvadaki; studerende Markus von Platen; billedkunstner og forfatter Mikkeline Guldman Høyer; studerende Jens Tormod Hejlskov Bertelsen; billedkunstner Nils Viga Hausken.

Forfattere

Forfatter Morten Brask; forfatter Per Bloch Andersen; forfatter Henriette Amalie Rostrup.

Specialestuderende

Nanna Kristensen; Bjarne Bodholdt Purup; Kristine Thomsen; Kristoffer Mari-
bo E. Larsen; Benjamin Pedersen; Krishna Olsen.

Øvrige

Kirsten Tortzen; Asta Nielsen; journalist Lasse Soll Sunde; Marien Kabalan.

DET DANSKE INSTITUT I ATHEN

Herefondos 14, Plaka

(Platias Aghias Aikaterinis)

GR-105 58 Athen

Tel. +30 210 32 44 644

Fax +30 201 32 47 230

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ

Χαιρεφώντος 14, Πλάκα

(Πλατεία Αγίας Αικατερίνης)

GR-105 58 Αθήνα

Τελ. +30 210 32 44 644

Φαξ, +30 201 32 47 230

E-mail: info@diathens.gr

Homepage: www.diathens.gr

